

KÖYLERDE KÜLTÜREL DÖNÜŞÜM ARACI OLARAK KÖY ENSTİTÜLERİ ve DEMET DERGİSİ

Mustafa GÖKMEN¹

ÖZET

Cumhuriyet'in en önemli devrimlerinden birisi 1 Kasım 1928 yılında gerçekleştirilen harf devrimi olmuştur. Alfabe değişimi ile sil baştan yeni bir ulus ve yeni bir kültür inşa etmek hedeflenmiştir. Tek Parti döneminde bu yolda atılan adımlar "Harf Devrimi" ve "Millet Mektepleri"- "Halkevleri" ile başlamış, "Köy Eğitimcileri" projesi ile sürmüştür ve "Köy Enstitüleri" ile devam etmiştir. 1940 yılında kabul edilen bir kanunla kurulan Köy Enstitüleri, daha önceki eğitim ve sosyal dönüşüm projelerinin devamıdır. Bilhassa 1931'de Türk Ocaklarının kapanmasından sonra kurulan CHP'nin kültür kurumu Halkevleri, Köy Enstitüleri için temel teşkil etmiştir. Halkevlerinde "Köycülük Kolu" faaliyetleriyle köylü vatandaşlar belirli düzeyde eğitime çalışılmıştır. Köy Enstitüleri, Köycülük Kolunun misyonunu daha sistematik bir şekilde üslenen Cumhuriyet'in en önemli eğitim projesidir. 1954'te kapanıncaya kadar Köy Enstitüleri, Türk eğitim sistemini şekillendirmiştir. Bu çalışma kapsamında Göller Yöresi Köy Öğretmenler Derneği'nin yayın organı Aylık Eğitim ve Öğretim Dergisi Demet nitel içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Yazarlarının çoğu Köy Enstitüsü öğretmenleri ve bu okul mezunu öğretmenlerden oluşmaktadır. Dergideki yazılarda Köy Enstitülerinde verilen eğitimlerin etkileri göze çarpmaktadır. Isparta'da Isparta Gönen Köy Enstitüsü öğretmenleri ve buradan mezun olan öğretmenler tarafından kurulan Demet, 8 yıl süresinde kesintisiz yayın yapmıştır. Dergi, eğitim tarihimiz açısından önemli bir arşiv durumundadır. Araştırmada belirlenen ana temalar ile birlikte bulguların tartışılmasıyla elde edilen sonuçlarla araştırma tamamlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yerel Basın, Dergi Yayıncılığı, Demet Dergisi, Köycülük, Köy Enstitüleri

¹ Mustafa Gökmen, Dr., Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Teknik Bilimler MYO, Görsel İşitsel Teknikler ve Medya Yapımcılığı, mustafagokmen@isparta.edu.tr
ORCID: 0000-0001-6712-3759.

VILLAGE INSTITUTES as a CULTURAL TRANSFORMATION TOOL in VILLAGES and DEMET MAGAZINE

ABSTRACT

One of the most important revolutions of the Republic was the letter revolution, which was held on November 1, 1928. With the alphabet change, aimed to build a new nation and a new culture from the beginning. The steps taken on this path during the One-Party period started with the “Letter Revolution” and “Millet Schools”-“People's Houses”, continued with the “Village Trainers” project and continued with the “Village Institutes”. The Village Institutes, established by a law adopted in 1940, are the continuation of earlier educational and social transformation projects. In particular, the CHP's cultural institution, founded after the closure of Turkish January in 1931, has become the basis for Public Houses and Village Institutes. Peasant citizens were tried to be educated at a certain level through the activities of the “Peasant Branch” in Public Houses. Village Institutes are the most important educational project of the Republic, which bases the mission of the Peasant Branch in a more systematic way. until its closure in 1954, Village Institutes shaped the Turkish educational system. In the scope of this study, the publication of the Lake District Village Teachers Association Monthly Education and Training Journal will be examined with the method of qualitative content analysis. Most of its authors are teachers of the Village Institute and graduate teachers of this school. In the articles in the journal, the effects of the trainings given in the Village Institutes are noticeable. Founded in Isparta by the teachers of Isparta Gönen Village Institute and the teachers who graduated from here, Demet has been broadcasting continuously for 8 years. The journal is an important archive in terms of our educational history. The research was completed with the results obtained by discussing the findings together with the main themes identified in the study.

Keywords: *Local Press, Magazine Publishing, Demet Magazine, Peasantism, Village Institutes*

1. GİRİŞ

Cumhuriyet devrimleri kapsamında eğitim sahasında ilk adım 3 Mart 1924'te kabul edilen 430 Numaralı Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile atılmıştır. Bu kanunla Türkiye'deki eğitimin her türlü devlet denetim ve kontrolüne alınmıştır. 4 yıl sonra 1 Kasım 1928 yılında gerçekleştirilen “harf devrimi” ile Cumhuriyet devrimlerine bağlı yeni bir ulus ve yeni bir kültür inşa etmek hedefi güdülmüştür. Bu bağlamda yurt çapında başlatılan eğitim seferberliği Millet Mektepleri üzerinden yürütülmüştür (Sallan Gül, 3013:25). Cumhuriyet'in erken döneminde Osmanlı İmparatorluğu'ndan devralınan toplumsal yapıyı dönüştürmek

amacıyla Türk Ocakları, Halkevleri ve Köy Enstitüleri kültür ve sanat alanında faaliyet gösteren kurumlar olarak sıralanmaktadır (Lüleci, 2015: 133).

Harf devrimi sonrası halka okuma yazma öğretmek için Millet Mektepleri Talimatnamesine yayınlanmıştır. Buna göre, eğitimin iki kategoride yapılması öngörülmüştür. Eski harflerle okuma yazma bilenler iki ay, bilmeyenler ise dört ay eğitim alacaklardır. Okulsuz köyler için gezici okulların kurulması kararlaştırılmıştır. Köyleri dolaşarak eğitim ve öğretim faaliyetinde bulunacak olan seyyar öğretmenler, öğleye kadar 12-16 yaş aralığındaki çocuklara, öğleden sonra ise 16-45 yaş aralığındaki yetişkinlere eğitim verecektir. Muallimlere öğrencilerini bir deftere kaydetmek zorunluluğu gerilmiştir. Millet Mekteplerinde okuma-yazma, imla kuralları, basit düzeyde matematik, yurttaşlık bilgisi ve hayat ve sağlık bilgisi gibi dersler verilerek vatandaşların temel eğitim ihtiyaçlarının karşılanması hedeflenmiştir (Gümüsoğlu, 2003:66-68; Tan, 2006:245).

Meşruiyet yıllarında kurulan ve Cumhuriyet'in kuruluş yıllarında kültür kurumu işlevi gören Osmanlı mirası Türk Ocakları'na bir kararla 1931 yılında kapatılmıştır. 1932 yılının Şubat ayında yetişkin halkın eğitimi için CHP'nin yan kuruluşu olarak Halkevlerini açmışlardır. Bir önceki yıl kapatılan Türk Ocaklarının elinde bulunan tüm mal varlıkları Halkevlerine aktarılmıştır. Halkevleri böylece Türk Ocaklarının maddî ve manevî mirası üzerinde yükselmiştir (Barutçu&Kaynar,2015: 10; Kaş, 2007: 8; Akşin, 2013:205).

İktidarı tek başına elinde bulunduran CHP'nin bir kurumu olan Halkevlerinin 9 etkinlik kolu bulunmaktadır. Bunlar sırasıyla şunlardır: 1. Dil, Edebiyat, Tarih; 2. Güzel Sanatlar; 3. Temsil; 4. Spor; 5. İçtimai (toplumsal) yardım; 6. Halk dersaneleri ve kurslar; 7. Kütüphane ve yayın; 8. *Köycülük*; 9. Müze ve Sergi. Halkevleri ve halkodaları Cumhuriyeti kuran ve devrim kanunlarıyla toplumu dönüştürme çabası içindeki kadroların ideolojik eğilimlerini taşraya yayan merkezler olmuştur (Akşin, 2013:206; Kaş, 2007:16; Lüleci, 2015: 136; Tan,2006:52-63).

1930'lu yılların başından itibaren kültürel devrimlere hız veren hükümet, Halkevleri ile yetişkin halka Cumhuriyet değerlerini ulaştırmayı hedeflemektedir. Hükümet 1935'e gelindiğinde Millet Mektepleri projesinde istenilen hedefe ulaşılmadığı tespitinde bulunmuştur. Köy ve kırsaldaki halkın eğitimi için çare arayışında olan hükümet, 1935'ten sonra "Köy Eğitimleri" projesini tartışmaya açmıştır. Milli Eğitim ve Tarım Bakanlıkları önerisiyle 11.6.1937

tarihinde yeni bir kanun Meclis'te kabul edilmiştir. Bu kanunla köylerde okuma yazma bilen idealist gençler arasından seçilecek eğitimcilerle 6-8 aylık kurslar verilip cumhuriyet değerleri öğretildikten sonra köylere gönderilmesi hedeflenmiştir (Gümüšoğlu, 2003:76-77). 1935 yılı programındaki esaslara göre Gezici Başöğretmen uygulaması başlatılmıştır. 10-15 köyden sorumlu olacak bu öğretmenler köyleri gezerek eğitimcilerle rehberlik yapacaklardır. Çok az maaş verilen bu eğitimcilerin köylerde kendi ihtiyaçlarını karşılamaları için devlet tarafından yeterli büyüklükte tarla ve araç gereçlerin verilmesi karara bağlanmıştır. Sistemin ilk uygulaması Eskişehir Mahmudiye'deki Hamidiye Köyünde bulunan Tarım Bakanlığı Çifteler Harasında 1936 yılı Temmuz ayında başlatılmıştır (Küçükcan,2018 :51-53; Sallan Gül, 2013:33).

Atatürk'ün son zamanlarında askerliğini onbaşı ya da çavuş olarak yapan köy çocuklarından öğretmen yetiştirme uygulaması başlatılmıştır (Küçükcan,2018 :52). Asker ocağından köylere öğretmen temini projesinden “Köy Öğretmenleri” projesi doğmuştur. Cumhuriyet'in kurucusu “Ebedi Şef” Atatürk'ün 10 Kasım 1938'de ölümünün ardından Meclis'te eski Başvekil İsmet İnönü yeni Cumhurbaşkanı seçilmiştir. Cumhuriyet'in ikinci adamı için bulunan sıfat “Milli Şef” olmuştur. Milli Şef döneminin en önemli eğitim projesi ise Atatürk döneminde başlatılan asker ocağından öğretmen temin etme projesi olan Köy Öğretmenleri uygulamasının gözden geçirilmesi olmuştur. Bazı kesimlerce “askerden öğretmen mi olur?” şeklinde getirilen eleştirilere cevap niteliğinde daha sistematik eğitim verecek bir model arayışı gündeme gelmiştir. Bunun üzerine Köy Öğretmenleri uygulamasını daha ileri seviyeye taşımayı hedefleyen Köy Enstitüleri kurulmuştur (Akşin,2013:237; Eğilmez, 2016:282-283).

2. KÖY ENSTİTİLERİ PROJESİ

Türk eğitim sisteminin kurulmasında büyük emek harcayan Maarif Vekili Mustafa Necati Bey, Bakanlık teşkilatını 22 Mart 1926 tarihli Maarif Teşkilatına Dair Kanununun 12. Maddesinde, “*Maarif hizmetinden asıl olan muallimlik*” ifadesiyle öğretmenliği hukuki temele oturtmuştur. İlk Muallim Mektepleri ve Köy Muallim Mektepleri olmak üzere iki tip okul bulunmaktadır. Şehir ve köy ayrımı bariz şekilde kanuna da yansımıştır. 1940'lı yılların sonuna kadar köylerin ihtiyacına cevap verecek öğretmen yetiştirme çabası Cumhuriyet'in kuruluşundan itibaren Türkiye'nin en temel eğitim sorunu olarak varlığını sürdürmüştür (Öztürk,2007:77).

1929 yılından başlamak üzere halkın eğitimi için Millet Mektepleri, Halkevleri-Halkodaları, Köy Eğitimcileri projelerinin uygulayan Cumhuriyetin kurucu kadroları, istenilen hedeflere yeterince ulaşmadığını görmüşlerdir. Cumhurbaşkanı İnönü, dönemin Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel ve İlköğretim Genel Müdürü İsmail Hakkı Tonguç ile birlikte kırsal kesimin eğitim sorununu çözmek üzere Köy Enstitüleri projesini gündeme getirmişlerdir. 17 Nisan 1940 tarihinde Meclis'e gelen ve kabul edilen Kanunun gerekçesine göre, 40 bin köyün 4 bin 499'unda öğretmen bulunmaktadır. 3 bin 815 köyde ise eğitimciler görev yapmaktadır. Bu tarihte yaklaşık olarak 31 bin köyde okul bulunmamakta eğitim öğretim yapılmamaktadır. Bu köyler için en azından 20 bin eğitime ihtiyaç bulunmaktadır. İhtiyaç duyulan eğitimcilerin kolay, çabuk ve iyi bir şekilde yetiştirilmesi için 20 Enstitü açıldığı takdirde 15 yılda eğitimci ihtiyacı karşılanabilecektir (Şener,2016:289).

Köy Enstitüleri ile Türkiye'nin her tarafında eğitim seferberliği başlatılmıştır. Enstitülerden yetişerek halkın ayağına giden eğitimciler, köylerde halkı eğiterek medeni dünyanın bir parçası haline getirmek için çaba harcamışlardır (Konyar,1999:197-198). 17 Nisan 1940 tarihinde kurulan Köy Enstitüleri, bir bakıma Halkevlerinin başlattığı "Köycülük Kolu" faaliyetlerinin müstakil birer eğitim kurumuna dönüşmüş halidir.

Köy Eğitimcileri uygulamasından farklı olarak Köy Enstitülerinin kuruluş amacı, yetişecek gençlere gidecekleri yöreye uyum sağlayacak nitelikleri kazandırmak olarak belirlenmiştir. Söz konusu kanunda yetiştirilecek eğitimcilerin ömür boyu köylerde çalışmaları ön görülmüştür. Ayrıca eğitimcilerin görevleri ayrıntılı olarak sıralanmıştır. Bu kurumlarda öğrencilerin "*hem öğrenen hem de üreten*" olarak yetiştirilmeleri hedeflenmiştir. Bu maksatla Türkiye'nin farklı yerlerinde 1940 yılında 10 Enstitü açılmıştır. Daha sonraki yıllarda bu sayı artmıştır. Enstitülerden ilk mezunlar ise 1945-1946 yılında verilmiştir (Gümüsoğlu, 2003:83-84).

Köy Enstitülerinin öncelikli hedefi köylerde çalışacak eğitimciler yetiştirmektir. Ancak ziraat ve sağlık görevlileri yetiştirmek de hedefler arasında yer almaktadır. Enstitülere beş yıllık köy okullarını bitirenler kabul edilmektedir. Kız ve erkek öğrencilerin aynı ortamda eğitim görmesi hedeflenmiştir. Enstitülerin eğitim süresi beş yıl olacak şekilde planlanmıştır. En başarılı mezunlar eğitimci, diğerleri de teknik personel olarak öteki hizmetlere atanacaklardır. Eğitimci olarak atanmaların görev yaptıkları köyde 20 yıllık mecburi hizmet süresi bulunmaktadır. Bu eğitimciler, hizmetlerini tamamlamadan köyden

ayrılırlarsa devletin harcadığı eğitim masrafını ödeyeceklerdir (Şener,2016:289).

Enstitülerden öğretmen olarak mezun olanlar, kendi memleketlerinde bir okula atanmıştır. Okulların ve lojmanların inşa masrafları şehir ve kasabalarda devlet tarafından karşılanırken, köylerdeki okulların masrafları köylüye yüklenmesi eleştiri konusu olmuştur. 1941 yılında Ankara Hasanoğlu Köy Enstitüsü ile birlikte aynı yerde Yüksek Köy Enstitüsü'nün açılmasıyla başlayan projede Köy Enstitüsü sayısı 1944'e geldiğinde 20'ye çıkmıştır. 1948 yılında Van'ın Erciş ilçesinde bir Köy Enstitüsünün daha açılmasıyla sayı 21'e çıkmıştır. Köy Enstitülerinden 1954 yılında kapatılmaya kadar 17 bini öğretmen olmak üzere, eğitimci ve teknik eleman, 3 bin de sağlık memuru mezun olmuştur (Akşin,2013:238; Şener,2016:291).

14 Mayıs 1950 genel seçiminde iktidara gelen Demokrat Parti (DP) döneminde Meclisten geçen ve 5830 sayılı kanun gereğince ülke genelinde bulunan 478 Halkevi ve 4322 Halkodası da kapatılmıştır (Kaş, 2007: 20). Cumhuriyet'in eğitim projesi olarak kurulan Köy Enstitüleri de yine Demokrat Parti iktidarı zamanında 1954'te kapatılan kurumlar arasındadır. Köy Enstitüleri DP iktidarı döneminde önce ikiye bölünmüştür. Erkek ve kız öğrencilerin ayrı ayrı eğitim almaları ön görülmüştür. 1952 yılında ise Köy Enstitülerinin adları Köy Öğretmen Okulları olarak değiştirilmiştir (Atılgan, 2015: 431). Köy Enstitüleri, Şubat 1954 yılında çıkarılan bir kanunla İlk Öğretmen Okullarına dönüştürülerek kapatılmıştır (Akşin, 2018: 216).

Köy Enstitülerinin kapatılma gerekçelerine gelince, bu okullardaki karma eğitim Türk örf ve adetlerine ters görüldüğü için kırsal kesimdeki vatandaşların eleştirilerine muhatap olmuştur. "Üretim ve eğitimin" aynı alanda verilmesi sosyalist ülkelerdeki eğitim modelini çağrıştırdığı için kırsal kesimde "bu okullarda komünist yetiştiriyorlar" söylentisinin çıkmasına sebep olmuştur. En önemli kapatılma gerekçesi de bu okulların inşaat masraflarının şehir ve kasabaların aksine köylü vatandaşların üzerine bırakılması bu konudaki şikayetlerin çok partili siyasal sistemde politikacılar tarafından dikkate alınmasıdır. CHP içinde daha kuruluşundan beri bu Köy Enstitülerine örtülü bir muhalefet bulunmaktadır. Köy Enstitüleri Kanunu oylanırken 426 milletvekilinden 146'si oylamaya katılmamıştır. Toplumsal bir taban desteğinin bulunmayışı, öğretmenlerin örgütsüz yapısı, siyasi iktidarın halka verdiği sözler Köy Enstitülerinin kapatılma sürecini hızlandırmıştır (Küçükcan, 2018:261; Sallan Gül, 2013: 33-45).

2.1. Gönen Köy Enstitüsü

Köy Enstitüleri Kanunu kabul edildikten sonra kurulan enstitülerden birisi de Isparta Gönen’de açılmıştır. Göller Bölgesi’nin eğitim ihtiyaçlarının bu Enstitü tarafından karşılanması hedeflenmiştir. 1940 yılında kurulan enstitüler arasında yer alan Isparta-Gönen Enstitüsü’nden mezun olan öğrenciler arasından öğretmenlerin yanı sıra yazar-politikacı gibi çok sayıda nitelikli insan gücü mezun olmuştur. Enstitünün yer seçiminde Gönen’in Kırıkçayır semtinde bir tren istasyonunun bulunması etkili olmuştur. Okul tren istasyonuna 2 kilometrelik yürüme uzaklığındadır. Okulun hem şehirden uzakta aynı zamanda da şehre ve bölgeye ulaşım imkanlarının olması hesap edilmiştir. Yerel halkın okula destek olması, tarım arazilerinin verimli ve sulanabilir olması da yer seçiminde etkili olmuştur (Sallan Gül, 2013: 74-75).

1944 yılında bu Enstitü’nün kurucu Müdürü olarak görev yapan Ömer Uzgil’in (1940-1946) hazırladığı bir raporda yer alan bilgilere göre okulun açılış tarihi 5 Temmuz 1940 günüdür. Okul açılmadan önce altyapı ve temel ihtiyaçları karşılamaya yönelik işler yapılmıştır. Gönen Ovasında Yunanistan’a göç eden Rumlardan kalma 360 dekar arazi bu enstitüye tahsis edilmiştir. Üç odalı bir köy odası, sıvaları yapılmamış bir köy okulu, üç barakada eğitim öğretim 80 öğrenci ile başlamıştır (Baş & Altunay, 2014:48-49).

Gönen Köy Enstitüsü açıldıktan sonra ilk yıl iki dönemde Isparta öncelikli olmak üzere Konya, Burdur ve Denizli gibi komşu illere bağlı köylerden de öğrenci kabul etmiştir. Fakat 1941 yılında Konya’nın Ereğli ilçesinde İvriz Köy Enstitüsünün açılması üzerine ağırlıklı Isparta ve Burdur illerinden öğrenciler kabul etmiştir. Denizli iline bağlı köylerin çocukları Gönen ile birlikte İzmir Kızılçullu Köy Enstitüsünde okuma imkanına sahip olmuşlardır (Sallan Gül, 2013:81).

Isparta Gönen Köy Enstitüsü, enstitüler içinde ilk kurulanlar arasındadır. Buradan mezun olan öğretmenler Göller Yöresindeki okullarda görev almışlardır. Örgütlenme ve demokrasi deneyimi yolunda bu öğretmenler tarafından 1949 yılında Isparta merkez olmak üzere Göller Bölgesi Öğretmenler Yardımlaşma Derneği ve ardından da 1954 yılında Türkiye Öğretmenler Derneği Milli Federasyonu kurulmuştur (Sallan Gül, 2013:97). Bu arada 1953 yılında Isparta merkezli “Göller Yöresi Köy Öğretmenler Derneği” kurulmuştur. Cumhuriyet değerleri ile donatılan idealist öğretmenler hem kendi aralarındaki mesleki dayanışmayı temin etmek, hem de fikirlerini yaymak üzere Aylık Eğitim ve Öğretim Dergisi “Demet”i derneğin yayın organı olarak kurmuşlardır.

8 yıl yayın yapan Demet'in yazarlarının ve okurlarının çoğu Köy Enstitüsü öğretmenleri ve bu okul mezunu öğretmenlerden oluşmaktadır.

2.2. Türkiye’de Dergi Yayıncılığı

Türkiye’de dergi yayıncılığı Osmanlı’dan devralınan mirasla birlikte cumhuriyet döneminde de basının önemli kitlesel iletişim araçları arasına dahil olmuştur. Cumhuriyet yönetimine geçildikten sonra da dergicilik faaliyetleri artarak devam etmiştir (Ketenci,2016:181-185). 1928 yılında gerçekleştirilen harf inkılabından sonra basının sarsıntı geçirmesi, pek çok dergi ve gazetenin kapanmasına sebep olmuştur (Girgin,2009:220).

Türkçedeki “derlemek, toplamak, değişik şeyleri bir araya koymak” fiillerinden türetilen bir isim olan “dergi” Osmanlıca’daki “mecmua” isminin yerine kullanılan bir kelimedir. Dergiler, süreli yayınlar sınıfına dahil edilmektedir. Dergiler, belirli aralıklarla düzenli olarak yayınlanan basın ürünleridir (Çapman,1970:147-159). Türk Dil Kurumu elektronik sözlüğü “dergi”yi “*Siyaset, edebiyat, teknik, ekonomi vb. konuları inceleyen ve belirli aralıklarla çıkan süreli yayın, mecmua*” diye tanımlamaktadır. (<http://www.tdk.gov.tr/>). Dergi, tıpkı gazete gibi düzenli aralıklarla yayımlanan yaygın bir kitle iletim aracıdır.

Tarihi süreç içinde dergi yayıncılığı gazetecilik pratiklerinin takip ettiği yollardan ilerleyerek farklı bir yayın mecrasının doğuşuna ve okur tipinin de farklılaşmasına sebep olmuştur. Dergi yayıncılığının dili de gazete dilinden farklılık göstermektedir. Dergilerin en bariz özelliği gündelik hayatın birbirinden farklı tüketim alışkanlıkları ve bireylerin ilgi alanlarına yönelik tematik yayınlarla kitlelerin karşısına çıkmalarıdır (Yılmaz, 2009:278). Dergi türleri oldukça çeşitlidir. Bazı dergiler siyaset, düşünce ağırlıklı yayınlarla öne çıkarken bazı dergiler edebiyat konularına bazı dergiler de sağlık konularına ağırlık vermektedir. Kulüp, dernek ve okulların yayımladığı eğitimi önceleyen dergiler de bulunmaktadır (Çapman,1970:158).

Yazı basın ürünleri arasında en eskilerinden biri olan dergi, gazete ile kıyaslandığında uzun ömürlüdür. Dergiler, ağırbaşlı, ciddi, belli konularda fikirleri okurlarına taşıyan ve tartıştıran kitle iletişim araçlarındandır. Dergilerin, fikir bakımından okurlarına öncülük etme, belirli bilgileri okura öğretirken fikirleri yayma, okura bilgi kazandırma ve tutum geliştirme özelliği taşımaktadır (Tekin,2002:103; Çapman,1970:156).

Cemil Meriç’in “Bu Ülke” adlı eserinde ortaya koyduğu tespitlerine göre dergiler genç yazarların yetişmesi için uygun

zeminlerdir. Kitaplar, genellikle tek kişinin düşüncesinin eseri olarak ortaya çıkarken dergiler ise zekalar topluluğunun eseri olarak kolektif bir çalışmanın ürünü olarak yayınlanmaktadır. Bu bağlamda nesiller mesajlarını ve geleceğe ait vasiyetlerini dergiler aracılığıyla ortaya koymaktadır. Meriç'e göre kapanan her dergi kaybedilen bir kültür kalesidir (Gerçel,2002:37; Gürel, 2002:67; Tekin,2002:103). Dergilerin yazarları farklı fikirlerle de yine dergilerde yayınlanan yazılarıyla yüzleşmektedir.

2.3.Demet Dergisi'nin Teknik Özellikleri

Göller Yöresi Köy Öğretmenler Derneği'nin yayın organı olan Demet, 20x28 ebatlarına sahiptir. Demet, yazıları iki sütuna dizmeyi tercih etmiştir. Dergi, aylık olarak 16 sayfa şeklinde çıkmıştır. Bazı sayılar birleştirilerek yayınlanmıştır. Bazı sayılarda kapak sayfasında fotoğraf ya da bir görsel kullanılırken bazen de herhangi bir görsel kullanılmamıştır. Genellikle 8 puntoluk yazılar tercih edilmiştir.

Göller Yöresi Köy Öğretmenler Derneği'nin fikirlerini yaymak üzere kurulan Aylık Eğitim ve Öğretim Dergisi "*Demet*" Isparta'da çıkartılmış bu bölgedeki öğretmenlere hitap eden eğitim konularının işlendiği bir dergidir. Demet dergisinin Mayıs 1953 tarihli 1. Sayısının kapağı ile Temmuz-Ağustos 1961 tarihli 99-100. birleşik sayı numaralı son sayısının kapak tasarımını gösteren görseller aşağıdaki şekildedir:

Şekil 1: Demet Dergisinin İlk ve Son Sayılarının Kapak Tasarımları

Kaynak: Demet Aylık Eğitim ve Öğretim Dergisi, Göller Yöresi Öğretmenler Derneği, Isparta, Mayıs 1958, Sayı:1, s.1; Demet Aylık Eğitim ve Öğretim Dergisi, Göller Yöresi Öğretmenler Derneği, Temmuz-Ağustos 1962, Sayı:99-100, s. 1.

1953 yılının Mayıs ayında ilk sayısı çıkan Demet'in künyesine bakıldığında Sahibi ve Mesul Müdürü Rahmi Altıntabak gözükmemektedir. Yönetim yeri Gazi Mah. No:11 gözükürken, dizildiği ve basıldığı yer olarak da Isparta Matbaası Kaymakkapı No:25 Isparta adresi görülmektedir. Fiyatı 25 Kuruş, 6 Aylığı 150 Kuruş, Yıllığı 300 Kuruş. Dergi ilk sayının ön kapağında iki meşale arasında büyükçe *DEMET* altında "Aylık Eğitim ve Öğretim Dergisi" ifadesi altında da bayanlardan oluşan bir grup fotoğrafı kullanmayı tercih etmiştir. Arka kapakta da Atatürk heykelinin bulunduğu fotoğrafı kullanmayı tercih eden Demet'in künyesi yayın hayatı boyunca bazen arka kapağın altına, bazen arka kapak iç kısmının altına, bazen de ikinci sayfanın üstünde yer almıştır.

Demet derginin künyesini ve abone şartlarının yer aldığı Ekim 1955 tarihli 30. Sayısını gösteren kupürü ile Demet dergisinin Nisan 1958 tarihli 60. sayının görsel kullanılan örnek kapak tasarımı ve “Köy temalı” başyazıyı gösteren örnek sayılara ilişkin görseller aşağıdaki şekildedir:

Şekil 2: Demet Dergisinin Kapağında Görsel Kullanılan Sayısı ve Künyesini Gösteren Örnek Sayıları

Kaynak: Demet Aylık Eğitim ve Öğretim Dergisi, Göller Yöresi Öğretmenler Derneği, Isparta, Nisan 1958, Sayı: 60, s.1; Demet Aylık Eğitim ve Öğretim Dergisi, Göller Yöresi Öğretmenler Derneği, Ekim 1955, Sayı:30, s. 2.

Bu araştırma kapsamında ulaştığımız Demet'in son sayısı Temmuz-Ağustos 1961'de çıkan 99-100. Sayılarıdır. Son sayının künyesine bakıldığından sahibi: Göller Bölgesi Köy Öğretmenleri Derneği, Mesul Müdürü: Avukat Salih N. Akıncı, İdare Yeri: Çelebiler Mahallesi Şakir Sokak No:12 P.K 20 Isparta. Dizildiği ve Basıldığı Yer: Rüzgarlı Matbaa Ankara, Abone Şartları: Yıllığı 600, 6 aylığı 300, Aylığı 50 Kuruştur. Derginin bu sayısından öğrendiğimize göre öğretmenlerin askere alınması sebebiyle yayınlarda sıkıntı yaşanmaktadır. Derginin bundan sonra yine düzenli olarak çıkacağı ifade edilmekle birlikte çıkıp

çıkmadığı konusunda bilgilere ulaşamamıştır. Bu sebeple eldeki dergiler üzerinden araştırma sürdürülmüştür.

Yerel dergiler, yayınlandıkları yörelere ilişkin ülkenin arşivini oluşturmaktadır. Yaptıkları yayınlarla çok önemli bir kültür hizmetini yerine getirmektedirler. Toplum tarihçileri, folklor araştırmacıları bir yöreyi incelerken yazılı kaynaklara ulaşmak istediklerinde baktıkları ilk belgeler bu yerel dergiler olmaktadır (Adanır, 2002:88). Bu çalışmada incelediğimiz Demet dergisi de bu özellikleri taşıyan yerel ve eğitim temalı dergilerdendir.

3. ARAŞTIRMANIN AMACI ve YÖNTEMİ

Bu çalışmanın amacı, Köy Enstitüsü çıkışlı öğretmenlerin köylerdeki eğitim-öğretime ve kültürel dönüşüme etkilerini araştırmaktır. Göller Yöresi Öğretmenler Derneği tarafından çıkarılan Demet dergisi üzerinden köylerdeki eğitim ve kültürel dönüşümü incelemektir. Demet dergisinin amaçlı örnekleme metoduyla incelenen sayılarında yer alan makale, araştırma, haber, yorum, köşe yazısı gibi veriler İçerik Analizi yöntemiyle incelenmiştir. İçeriklerde ortaya konulan anlamlar, mesajlar, semboller nesnel bir bakış açısıyla çözümleyici ve yorumlayıcı bir yöntemle değerlendirilmiştir. Araştırma verileri analiz edilirken ise “Nitel İçerik Analizi” türü kullanılmıştır.

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak “doküman incelemesi” metodu takip edilmiştir. Sosyal bilimler alanlarında arşiv incelemesi önem taşımaktadır. Araştırmacılar, geçmiş olaylarla ilgili bilgileri genellikle yazılı belgeleri inceleyerek elde etmektedir (Arıkan, 2017, s. 53). Araştırmaya konu olan metnin ortaya çıktığı zaman ile o dönemin anlayışı araştırmacılar tarafından yorumlama sürecine dahil edilmektedir. Araştırma boyunca bütün süreçlerin yoruma açık olması, sadece metne bağlı kalınmadan ihtiyaç durumunda metin dışı unsurlara da başvurulabiliyor olması nitel içerik analizinin bir özelliğidir (Gökçe, 2019, s. 50). Yazılı, görsel ve işitsel medyada yer alan her türden medya ürünü İçerik Analizine konu olabilir (Arıkan, 2017, s. 51). Bir insan ürünü olan yazılı dokümanları anlayabilmenin yolu öncelikle o metnin tarihsel bağlamını ve söz konusu metnin ortaya çıktığı şartları bilmekten geçmektedir (Gökçe, 2019, s. 53).

Yapılan her nitel çalışma benzersiz olduğundan kullanılan analitik yöntemi de benzersiz olacaktır. Her aşaması araştırmacının eğitim düzeyine ile kişiliğine bağlıdır. Nitel analiz nihayetinde araştırmacının tarzına göre biçimlenmektedir (Patton, 2018, s. 433). Nitel içerik analizinde, istatistiki veriler merkezi bir konuma sahip olmaktan

ziyade ikincil önem taşımaktadır (Gökçe, 2019, s. 61). Nitel araştırmada metinleri anlamak için yapılan bütün çalışmalar, nitel araştırmacıların başvurduğu yol ve yöntemlerdendir (Maxwell, 2018, s. 105).

Demet dergisi, Nitel Araştırma yöntemlerinden tematik analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırmacıların, akademisyenlerin, olayları, insanları ve durumları anlamasını kolaylaştıran gözlemlerinin doğruluk derecesini kuvvetlendiren sitemli bir tarzla bilginin çeşitli türlerini kullanmalarına imkan tanıyan tematik analiz yöntemi, incelenen medya içeriklerinde belirgin şekilde öne çıkan tematik söylem kalıplarını ortaya koymaya yönelik bir araştırma yöntemi olarak tasarlanmıştır. Tematik analiz yöntemi; biyografilerde, röportajlarda, makalelerde, kişisel mektuplarda, edebiyat ürünlerinde, kültür ürünlerinde, müzik içeriklerinde, tarihi belgelerde yapılan değerlendirmelerde bilimsel bir yöntem olarak kullanılmaktadır (Boyatzis, 1998: 12'ten aktaran Yılmaz & Karlı, 2009: 28).

Tematik analiz yöntemi, araştırmacılara yazılı basının yapısı gereği kullanılan başlıklar ve alt başlıkları inceleyerek çıkarımda bulunma imkânı sunmaktadır. Yazılı basında başlıklar, medya metninin nasıl anlaşılması gerektiği konusunda okuru yönlendirdiği bilinen bir olgudur. Okur ile konu arasındaki bağlantı başlıklar üzerinden kurulmaktadır (Gökçe, 2019: 117). Bu gerçek de araştırmacılara temalar oluşturmaya olanak sunmaktadır. Medya araştırmalarında seçilen örneklemin evreni temsil etmesi için iki temel teknik tavsiye edilmektedir. Bunlar “olasılıklı örneklem” ve “olasılıklı olmayan örneklem”dir. Olasılıklı örneklem istatistiki çalışmaya imkân tanımaktadır. Olasılıklı olmayan örneklemlerde ise kestirimsel istatistikler yapılamaz basit genellemeler yapılabilir. İki temel örneklem tekniğinin de kendi içinde türleri bulunmaktadır (Atabek & Atabek, 2007: 10-111).

Nitel ve nitel araştırma yöntemleri gerçek hayatta var olan olguları tanımlama ve açıklama yollarıdır. Bu iki yöntem de yaygın olarak bir araştırma sorusuna yanıt vermek amacıyla kullanılmaktadır. Bu çalışma için tercih edilen nitel yöntem araştırılan ilgili olgu hakkında kapsamlı ve geniş bilgilere ulaşmak yolunda araştırmacılara imkân tanıyan özellikte fonksiyona sahiptir (DeCoster&Lichtenstein, 2012:395-396). Bu sebeplerle çalışmada nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Araştırmada incelenen dergi içeriklerinin nasıl anlaşılması gerektiği üzerinde durulmuştur.

3.1. İncelenen Dergiler Grubu

Dergi sayılarının (100) fazla olması sebebiyle maksatlı örnekleme (Berg, 2001) ile araştırmamızın örnekleme oluşturulmuştur. Cengiz Sakarya özel arşivinde bulunan 3 ciltlik koleksiyonda ulaşılan Demet Dergisi'nin 8 yıllık sürede yayınlanan toplam 100 sayısı içinde Olasılıklı Örneklem modelinden “sistemik rastlantısal örneklem” türü kullanılarak ilk sayıdan başlamak üzere 5'er ay ara ile 21 sayısı örnekleme dahil edilmiştir. Derginin bazı sayıları birleşik şekilde çıktıkları için toplamda 100 sayının 29'u incelenmiştir. Böylece derginin 1/5 örnekleme olarak alınmıştır. Dergide yer alan yazılar tematik analiz yöntemi ile taranmıştır. Araştırmanın sınırlılıklarına dâhil edilen Demet dergisi sayılarından elde edilen bilgiler çerçevesinde dergi içeriğinde ortaya konulan anlamlar, mesajlar, semboller nesnel bir bakışla çözümleyici ve yorumlayıcı bir yöntemle değerlendirilmiştir. İncelenen metinlerin, düz anlamlarının yanı sıra; alt ve yan anlamlarına da bakılmıştır.

3.2. Verilerin Analizi

Örnekleme dâhil edilen dergi sayılarından toplanan veriler nitel araştırma analizlerinden olan tematik analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Literatürde nitel verilerin çözümlenmesinde her ne kadar bazı yollar önerilse de bir araştırmacının ortaya koyduğu bilginin, diğer bir araştırmacının ortaya çıkardığı bilgi ile aynı olması gerekmez. Nitel araştırmanın değeri, istatistik programlarının verdiği sonuçlardan ziyade öznel bir yorumcu olarak araştırmacının uzmanlığına dayanmaktadır (DeCoster&Lichtenstein,2012:394-395).

Bu araştırmada ilk aşamada incelenen dergi içeriklerindeki kelime ve sözler başlıklar daha önce belirlenen ölçeğe uygun şekilde titizlikle kodlanmıştır. Metin incelemesinin yapılabilmesi için içerik başlıkları yazılı hale getirilmiştir. İkinci aşamada yazılan içerik başlıkları üzerinde anlam ve söylem açısından derinlemesine çalışılmıştır. Üçüncü aşamada ise yapılan kodlamalarla ilgili benzerlikler ve farklılıklar dikkate alınarak sınıflandırılmıştır. Araştırma problemi çerçevesinde temalar oluşturulmuştur. Temalara bağlı olarak da sonuçlar çıkarılmıştır.

Verilerin analizinde kodlayıcı güvenilirliğini sağlamak amacıyla Miles ve Huberman'ın (1994) tavsiye ettiği (Baltacı, 2017:1-14) uzlaşma yüzdesi hesaplanarak tespit edilmiştir. Bu maksatla incelenen dergilerden bir tanesi araştırmacı tarafından kodlandıktan sonra aynı dergi iletişim bilimleri alanında uzman başka bir kişi tarafından bağımsız şekilde kodlanmıştır. Ortaya çıkan sonuçta her iki çözümleme arasındaki görüş

ayrılıkları ve görüş birliktelikleri hesaplandıktan sonra uzlaşma yüzdesi %90 olarak tespit edilmiştir.

4. BULGULAR ve TARTIŞMA

Demet'in sayfalarında yer bulan yazılarda derginin misyonuna uygun olarak eğitim konularına ağırlık verildiği görülmektedir. Öğretmenlerin mesleki sorunları, hikaye, şiir, deneme tarzı yazılar da göze çarpmaktadır. Yeni eğitim öğretim metotları Köy Enstitülerinin önemini anlatan düz yazı örnekleri dergide geniş yer almaktadır. Öğretmenlere yayın tavsiyeleri ve duyurularda dergi sayfalarında yer almaktadır. Dergide İş Bankası, Ziraat Bankası, Sümerbank ve Öğretmenler Bankası reklamlarının yanı sıra kitap ve dergi reklamları ve tanıtımları da yer almıştır. Reklamlar için genellikle arka kapak tercih edilmiştir. Demet'in yerel bir yayın olarak 8 yıl gibi uzun süre varlığını sürdürmüş ve istikrarlı şekilde çıkmış olması başarı olarak değerlendirilebilir.

Dergideki yazılarda Köy Enstitülerinde verilen eğitimlerin etkileri göze çarpmaktadır. Demet, genel karakteri bakımından yayınlandığı dönemin özelliklerini taşımaktadır. Cumhuriyet'in olgunluğa ulaştığı ve çok partili sisteme geçildiği dönemin ardından 1953'te yayın hayatına başlayan Demet, halkın kültürünü arttırmak, yerel çalışmalarla şehrin ve bölgenin etnografyasını ve kültürünü kayıt altına almak gibi amaçlarla yayın yapmıştır. Derginin öncelikli hedef kitlesi Cumhuriyet'in Köy Enstitülerinden mezun köy öğretmenleri olmuştur. Cumhuriyet devrimlerinin bekçiliğini yapmak temel amacdır. 1961 yılı sonuna kadar 100 sayı çıkan dergi, 8 yıllık yayın süresince Isparta ve çevresinin eğitim tarihi ile ilgili çok zengin kültürel bir arşivini oluşturmuştur. Dergi öğretmenlere seslenen bir içeriğe sahiptir. Demet dergisinin incelenen sayılarındaki yazıların konulara göre dağılımı Tablo-1'de gösterilmiştir.

Tablo1: Demet Dergisinde İncelenen Sayılarında Yazı Türlerinin Dağılımı

İncelenen Sayılar	Yayınlanan Yazı Türleri																			Frekans		
	1.Sayı	5. Sayı	10. Sayı	15-16. Sayı	20-21. Sayı	25. Sayı	30. Sayı	35. Sayı	40. Sayı	45.Sayı	50. Sayı	55-56. Sayı	60. Sayı	65. Sayı	70. Sayı	75-76. Sayı	79-80. Sayı	84-85-86. Sayı	90. Sayı		95.Sayı	99-100.Sayı
Köy Enstitüleri			2			1	1			2	1		3		1			2			1	14
Eğitim					3	1	3	1	1	1	1		1	1	2	1		3	1	1	2	23
Köyde Eğitim	1					1		2				1	1	1		1	2			1		11
Ders Bilgileri		1	1	1					1	1						1				1		7
Atatürk									1		1	1					1	1				5
Hikaye	1	2		2		1	1		1	1	2	2	1			1	2				2	19
Tarih	1																1					2
Şiir	3	1		3	4	3	1	4	4	4	1		1	3			1	2	1	3	3	42
Fikir	2			1				1	1			1	1	2	1	1	2	1	3		4	21
Meslek Sorunları	1		1									1	1							2		6
Mesleki Teklifler		1	2	1		1													2	2	1	10
Basından İktibas					1	1		1	1				1		1	1	1					8
Kutlama-Anı						3	1	1										2				7
Tefrika							1		1	1		1	1	1			1					7

Dernek-Haberler		1	1	1	1	1	2							1	1	1	1			11	
Duyuru				2	2	1	2	2	2	1	1				2	1			2	2	20
Reklamlar				2	1	5		5		2	2					1	1	2	1	1	23
Sağlık						1				1				1							3
Diğlereri			1	1	1	2	1	1			1			1	1	1				1	12
Yazı Sayısı	5	7	7	12	6	4	10	11	11	6	7	11	11	6	6	11	11	6	11	11	

Demet dergisinde yayınlandığı dönemdeki öğretmenlerin mesleki sorunları ve çözüm önerileri dile getirilmiştir. Derginin araştırma kapsamında ele alınan sayılarında yayınlanan toplam 204 yazı incelendiğinde 7 ana tema belirlenmiştir. Öne çıkan bu temalar Tablo-2’de gösterildiği gibidir.

Tablo 2: Demet Dergisinde Öne Çıkan Temaların Dağılımı

DEMET DERGİSİ'NDE ANA TEMALAR
Köy Enstitüleri Teması
Karma Eğitim Teması
Köyde Eğitim Teması
Uygulamalı Eğitim Teması
Eğitim Sorunları ve Öneriler Teması
Edebiyat Çalışmaları Teması
Atatürkçülük ve 27 Mayıs Teması

4.1. Köy Enstitüleri Teması

Demet’in Şubat 1954 tarihli 10. Sayısında Bedri Rahmi Eyüpoğlu, “Köy Enstitülerine Selam” başlıklı yazısında bu kurumların Türk eğitim sistemine getirdiği yeniliklere dikkat çekmiştir. Çakmakçı

imzalı “Yarı şaka yarı ciddi bir tavsiye” başlıklı yazıda Köy Enstitülerinden yeni mezun olarak göreve başlayan öğretmenlerin geçim sıkıntılarına dikkat çekilerek kinaye yoluyla bazı tavsiyelerde bulunulmuştur (Demet, Şubat 1954, Sayı:10).

Adapazarı Öğretmenlere Yardım Derneği broşüründen iktibasla Köy Enstitüsü mezunu öğretmenlerin aldığı 87 liralık maaşın yetmediği belirtilerek “eşit işe eşit ücret” talebi dile getirilmiştir. Haber başlığı altında ise Eski Gönen Köy Enstitüsü Müdürü Ömer Uzgil’in eşi Semiha Uzgil ve beraberindeki heyetin okulu ziyareti anlatılmaktadır (Demet, Temmuz-Ağustos 1954, Sayı:15-16). Nazmi Güçlü, “Köy Enstitülerine Dair” başlıklı yazısında bu okulların Türk eğitim sistemine olan katkılarını anlatmaktadır. Okulların kapatılmasının yerinde bir karar olmadığını ifade etmektedir (Demet, Mayıs 1955, Sayı:25). Mehmet Gök ise “Köy Enstitüsü üzerine hayal” yazısıyla, bu okullara ilişkin düşüncelerini anlatmaktadır (Demet, Ekim 1955, Sayı:30).

H. T. İmzalı “Köyü tanıtan bir eser” başlıklı eleştiri yazısında Köy Enstitüleri’nin anlatılmadığı bir kitapta köy tanıtımının eksik kalacağı vurgulanmaktadır. Dergide 2. sayfadaki bir duyuru dikkat çekmektedir. 17 Nisan 1940 günü kabul edilen Köy Enstitülerinin Kuruluş kanunu ile 17 Nisan’ın aynı zamanda Köy Enstitüleri Bayramı olduğu hatırlatılarak gelecek sayının bu vesileyle özel sayı olarak yayınlanacağı duyurulmaktadır (Demet, Mart 1956, Sayı:35)

İ. Safa Güner, “Yeni gelen çocuğun enstitüye karşı davranışı” başlıklı yazısında Köy Enstitülerine yeni gelen öğrencilerin yaşadıkları uyum problemlerini anlatmaktadır. “Kendi kendimizi kötülemeyelim” başlıklı yazı 24 Aralık 1956 Cumhuriyet ve 23 Aralık 1956 Yeni Sabah gazetelerinden iktibasla yayınlanan eğitim konusunu ele alan iki yazıdan oluşmaktadır. Yazıda Köy Enstitüsü mezunu öğretmenlerin özellikleri anlatılmaktadır (Demet, Ocak 1957, Sayı:45). İ. Safa Güner, “Köy Enstitüsü hatıraları 7 Düziçi keresteleri” başlıklı yazısında Köy Enstitüsü yıllarında yaşadıklarını anlatmaktadır (Demet, Haziran 1957, Sayı:50).

60. Sayısında ilk kapak sayfasında Köy enstitülerinin yolunu tasvir eden bir görsel kullanılmıştır. İmzasız başyazıda, “Köye dair Köy Enstitülerini yaratan ilkeyi saygıyla anmak bir ödevdir” başlığı kullanılmıştır. Mahmut Makal da “17 Nisan’ın ansıttığı” başlıklı yazısında Köy Enstitülerinin kuruluş tarihinin öğretmenlere hatırlattıkları üzerinde durmaktadır. Yine Ahmet Tezer, “17 Nisan serüveni” başlıklı yazısında aynı konuya temas etmektedir (Demet, Nisan 1958, Sayı:60). 1960’ta Demet’in üç sayısı birleştirilerek çıkmıştır. A. H. Hanson, “Köy ve Köy Enstitüsü konusunda bir inceleme” başlıklı yazısında Köy ve Köy

Enstitüleri hakkındaki düşüncelerini ortaya koymuştur. Nabi Çalık ise, anı köşesinde “Köy Enstitüleri Adlı Romandan” bir tefrikayı köşesine taşımıştır. “Büyük Türk eğitimcisi Tonguç’un son mektubu” başlıklı S.A. imzalı yazıda Köy Enstitülerinin kurucusu Tonguç’un “Adıyaman” soyadlı bir dostuna yazdığı mektup konu edilmektedir (Demet, Nisan-Mayıs-Haziran 1960, Sayı: 84-85-86).

Dergi kapağını bir köy yolunu tasvir eden çizim süslemektedir. Haberler ve yorumlar köşesinde bir döneme damgasını vuran Köy Enstitülerinin kuruluşunda yer alan Milli Eğitim Eski Bakanı Hasan Ali Yücel’in ölüm haberi yer almaktadır. Fethi Başer, “Sığırın ardından yazın alanına girenler” başlıklı yazısında Köy Enstitülerinin köy çocuklarını eğiterek kültür hayatına kazandırdığını anlatmaktadır (Demet, Mart 1961, Sayı:95). M. Şükrü Koç, “Öğretmen okullarında ilke tahripçileri” başlıklı yazıda Köy Enstitüsü tipindeki 21 Öğretmen Okulunda 14 bin civarında öğrencinin eğitim gördüğüne dikkat çekilerek bu okulların şehir merkezlerine taşınması teşebbüsünün kabul edilemez olduğu anlatılmaktadır. Halil Korkmaz, “Orda bir köy var uzakta” başlığı altında Ankara’ya 100 km uzaklıktaki Küçükali köyünün yoksulluğunu ve köydeki eğitim eksikliğini hikayesine konu edinmiştir. Köyün geri kalış sebebini Köy Enstitülerinin kapanışına bağlamıştır (Demet, Temmuz-Ağustos 1961, Sayı:99-100).

4.2. Karma Eğitim Teması

Orhan Çaplı, Demet’te “Cinsiyet meseleleri ve biz” başlıklı yazısında sınıflarda karma eğitime karşı çıkan insanların varlığına dikkat çekerek, bu düşüncenin anlamsız olduğunu vurgulamaktadır (Demet, Mayıs 1953, Sayı:1). Rıza Bulut, “Çocuk Psikolojisi” başlığı altında öğretmenlere çocukların ruhsal durumlarını dikkate almaları tavsiyesinde bulunmaktadır (Mayıs 1955, Sayı:25). Okurken köşesinde “Kızla erkeğin beraber okuması” başlıklı yazıda Tarık Kırat, Osman Akpürçek, FB ve DK imzalı yazılarla karma eğitimin “çağdaşlığın” ve “modernliğin” gereği olduğu savunulmuştur (Demet, Nisan 1958, Sayı:60). Demet Dergisi’nin Eylül 1958’de çıkan 65. Sayısında kapakta birisi kız öteki erkek iki çocuğun yer aldığı bir fotoğraf bulunmaktadır (Demet, Eylül 1958, Sayı:65). Dergi, karma eğitime karşı çıkan kesimlerin bağnaz ve tutucu olduklarını belirterek, çağdaş eğitimde karma eğitimin gerekliliğini vurgulamıştır.

4.3. Köyde Eğitim Teması

Hüseyin Sezgin, “Halk eğitimi ve köy öğretmeni” başlıklı yazıda, köylünün eğitimi için köy öğretmenin yapması gerekenleri dile

getirmiştir (Demet, Mayıs 1953, Sayı:1). Büyük Kabaca Okulu Başöğretmeni A Kemal Başyiğit, “Bırak da gör” başlıklı yazısında, öğretmenin yaz aylarında tatil zamanlarında bile köyden ayırılmamasına eleştirel bir dille sitem etmektedir (Demet, Şubat 1954, Sayı:10). Mustafa Öz, “Eğitim ve öğretim davasında hak edilmesi gereken noktalar” başlıklı yazıda devletin eğitim konusunda altyapı eksikliklerini gidermesi gerektiğine dikkat çekmiştir (Demet, Temmuz-Ağustos 1954, Sayı:15-16).

Nazif Evren, “İlkokulun ders araçları içinde dergilerin yeri” başlığı altında ders aracı olarak dergilerin kullanımı üzerinde durmuştur. Mustafa Öz, “İlkokul programı muhitin mahsulü olmalıdır” başlığı altında yerel ihtiyaçlara göre okul ders planlarının belirlenmesinin yararlı olacağı tavsiyesinde bulunmuştur. Rafet Özkan, “Köy Okulunun fonksiyonu” başlığı altında köylerdeki okulların sadece çocukları değil aynı zamanda köylüyü de eğittiğine dikkat çekmektedir (Demet, Mayıs 1955, Sayı:25).

İhsan Ögüş, “İlkokullarda Türkçe’yi bilmeyenlere nasıl öğretmeli” başlıklı yazısıyla öğretmenlerin eğitim ve öğretimde karşılaştıkları temel bir soruna dikkat çekmiştir. Nazif Evren, “Köy öğretiminin hangi basamağındayız” başlıklı yazısında köylerdeki temel eğitim sorunlarına dikkat çekerek yapılması gerekenleri anlatmaktadır. H. T. İmzalı “Köyü tanıtan bir eser” başlıklı eleştiri yazısında Köy Enstitüleri’nin anlatılmadığı bir kitapta köy tanıtımının eksik kalacağı vurgulanmaktadır. Bu sayıda Kezban Korkut’un “köy okulu hatıralarım” başlıklı anı yazısı yer almaktadır (Demet, Mart 1956, Sayı:35). Necati Sucu, “Öğretmenin en büyük yardımcısı” başlıklı yazıda dergilerin okullarda içerik oluşturmada öğretmenler için yardımcı kaynak olduğuna dikkat çekmektedir. Ahmet Tezer, “Anadolu yolculuğu” başlıklı yazısında Anadolu’da öğretmenlik yapacak yeni öğretmenlere Anadolu’nun kültürel ve toplumsal gerçeklerini anlatmaktadır (Demet, Şubat 1956, Sayı:40).

İhsan Ögüş, “Tarım-iş dersleri” başlıklı yazısında köy okullarında uygulanan tarım dersleri hakkında detaylı bilgiler vermektedir (Demet, Ocak 1957, Sayı:45). Hayrettin Uysal, “Köy öğretmenleri dernekleri ve dergi” başlıklı yazıda Demet dergisinin önemi anlatılmaktadır. Yusuf Gür, “Sıkıntı, bıkmıntı, tıkmıntı” başlıklı yazıda köy öğretmenlerinin sosyal hayattan uzak şekilde yaşadıkları ruh hallerini dile getirmiştir (Demet, Kasım-Aralık 1957, Sayı:55-56).

Birsan Can, “Tohum eken heykel” başlıklı yazısında Anadolu’da öğretmen olmanın tohum ekmekle eş değer bir iş olduğunu anlatmaktadır.

Yusuf Gür, “Köy dedim, kaldım” başlıklı yazısında köylerdeki eğitim durumuna dikkat çekmektedir. İbrahim Oymak, “Köy okulunda derslik eğitim problemleri” başlıklı yazısında köylerde eğitimde karşılaşılan problemleri dile getirmektedir. Selahattin Şimşek ise, “Köy ve iş sevgisi” başlıklı yazısında yine köyde öğretmenlik yapmanın güçlüklerini anlatmaktadır (Demet, Nisan 1958, Sayı:60). F. B. (Fakir Baykurt) imzalı “Köy öğretmenin zayıflığı meselesi” başlığı altında köy öğretmenlerinin kendini geliştirememesine eleştiri getirmektedir. Basında köy öğretmenlerini eleştiren yazılarla ilgili fevri çıkışlar yapmak yerine soruna çareler aranması gerektiği üzerinde durulmaktadır (Demet, Eylül 1958, Sayı:65). Gazeteci Oktay Akbal’ın Vatan Gazetesinde 29 Aralık 1958’de yayımlanan “Köyden mektup” yazısı iktibas edilmiştir (Demet, Şubat 1959, Sayı:70). Yazıda köy öğretmenlerinin yaşadığı sorunlar ve çözüme ilişkin görüşler yer almaktadır.

Hayrettin Uysal, “İrgatlar, papelizm ve yolumuz” başlıklı yazısında köylerde çalışan insanların geçim derdi ile boğuştuğuna dikkat çekerek öğretmenlerin de eğitim yolunda daha fazla fedakarlık da bulunması gerektiğini anlatmaktadır. Mehmet B. İmzalı “Cip işi” başlıklı yazıda ise köy okullarını denetime çıkan müfettişlere denetime çıktıklarında cip tahsis edilmesi halinde devletin tasarrufta bulunabileceği fikrini dile getirmektedir. Yusuf Gür, okurken köşesinde “Köy ve eğitimidir” başlıklı yazısında Türkçe’nin doğru kullanımına ilişkin düşüncelerini ortaya koymaktadır (Demet, Temmuz-Ağustos 1959, Sayı:75-76). Bu yazıda düzgün Türkçe kullanımının köylüye iyi örnek olacağı belirtilmektedir.

Kerim Sayan, “Kilise köyü eğitmeni” başlıklı yazısında bu köyde görev yapan eğitmenin yaşadıklarını anlatmaktadır. T. A. İmzalı “Köylere doğru gittikçe...” başlığını taşıyan bir başka yazıda köylerdeki eğitim öğretimin güçlüklerini konu edinmiştir. Ahmet Dayan, “Ayakları köyde başı şehirde olanlar” başlıklı yazısında şehirdeki yöneticilerin köylerde güçlük içinde görev yapan öğretmenleri anlamasının zorluğuna vurgu yapmaktadır. Yusuf Gür, “Anadolu’ya bakmak” başlıklı yazısıyla Anadolu insanını ve eğitim öğretimde yanan güçlükleri tahlil etmektedir. Tufan Türkmen, “Dergilerden Gazetelerden” adlı köşesindeki “Dünya birincisi” başlıklı yazısında eğitim işlerinin bir numaralı sorunu olduğunu belirterek, öğretmen ve okul yetersizliğinde Türkiye’nin dünya birincisi olduğunu vurgulamaktadır. Yazarın tespitlerine göre 440 çocuğa bir öğretmen düşmekte, 20 bin köyde okul yoktur. Her ilde her sene 5-10 bin çocuk okula gidememektedir (Demet, Kasım-Aralık 1959, Sayı:79-80).

Osman K. Akal, “İlköğretim çıkmazı” başlığı altında kronikleşen ilköğretim sorunlarını ele almaktadır. Ahmet Aksakal, “Eğitmeyen öğretim” başlığı altında eğitimde yaşanan sistem sorununa dikkat çekerek gereken tedbirlerin acilen alınması gerektiğini vurgulamaktadır. Safi Süslü Çınar, “Siyaset ve köy öğretmeni” başlıklı yazısında siyaset kurumunun köy öğretmeni meselesini yeterince anlayamamasından yakınmaktadır (Demet, Ekim 1960, Sayı:90).

Talip Apaydın, “Söyleyecek sözü olmayınca” başlığı altında köy öğretmenlerine ve onların yaşadığı sıkıntılara ilgisiz kalan idareciler eleştirilmektedir. Nuri Öcal Altısoy, “Asilinden ne haber” başlıklı yazısında askerlerin yedek öğretmen olmasının yanında köylerde görev yapan öğretmenlerin ihmal edildiğini anlatmaktadır. Köylerdeki Başöğretmenlerin günlük 2,5 lira yevmiyeden 75 lira aylık aldıklarını buna karşın yedek öğretmenlere 80 lira aylık verilmesini eleştirmektedir. Nebi Dadaloğlu da köyün içinden köşesinde “Piişşş Ala düve piişşşş” başlıklı denemesinde köyde yaşanan bir hikayeyi anlatmaktadır (Demet, Mart 1961, Sayı:95).

Mahmut Makal, “Çilemiz bizim” başlıklı yazısında köy öğretmenlerinin köylü tarafından sevildiği ve saygı gördüğünü belirterek buna karşın yöneticilerin hor görmeleri sebebiyle köy öğretmenlerinin çile çektiklerini dile getirmektedir. R. Ünüvar ve Mehmet B. İmzalı, “Eğitilecek Türk halkının belli başlı işleri” başlıklı yazıda ise Türk halkının yüzde 80’inin köylerde yaşadığını, geleneksel yöntemlerle tarım yaptığını, traktörün tarımda kullanıma girmesiyle de çok sayıda köylünün işsiz kaldığını anlatmaktadır. Ekonomik sosyal gerçekleri göz önünde bulundurmadan girişilecek eğitim projelerinin başarısızlıkla sonuçlanacağı vurgulanmaktadır. Muzaffer Kayhan, “Halk dershaneleri üzerine” başlıklı yazısında memleketin her tarafında açılan halk dershanelerinin görüntüden ibaret olduğunu içeriğin yetersizliğini belirtilmektedir. Halk eğitiminin ciddiyetle ele alınması gereken bir konu olduğu vurgulanmaktadır. Mevlüt Kaplan, “Kardeş okul bedava mı öğretmenim” başlıklı yazısında 27 Mayıs darbesine övgüler düzerek giriş yaptığı yazısında Milli Eğitim Bakanlığı’nın “kardeş okul projesi”nin sahada uygulanma biçimini anlatmaktadır (Demet, Temmuz-Ağustos 1961, Sayı:99-100). Köyde eğitim bağlamında Talip Apaydın ise, “Varkıl köyü öğretmeni” adlı romanın tefrikasını sürekli olarak dergi sayfalarına taşımaktadır.

4.4.Eğitim Sorunları ve Öneriler Teması

M. Sabri Taşkın, “Çarşamba günleri” başlıklı yazısında o tarihlerde okullarda Çarşamba günleri öğleye kadar olan eğitim ve

öğretimden öğleden sonra arta kalan vaktin nasıl değerlendirilmesi gerektiğine ilişkin önerilerini ortaya koymuştur (Demet, Şubat 1954, Sayı:10). Mustafa Öz, “Eğitim ve öğretim davasında hakkedilmesi gereken noktalar” başlıklı yazıda devletin eğitim konusunda altyapı eksikliklerini gidermesi gerektiği belirtilmektedir (Demet, Temmuz-Ağustos 1954, Sayı:15-16). Rafet Özkan, “İzmir çocuk kütüphanesinde” başlıklı yazısıyla, çocukların kütüphane ve kitapla buluşturulması gerektiğini vurgulamıştır. Bu yazıya ilişkin fotoğraf derginin arka kapağında büyükçe verilmiştir. İhsan Ögüş “Müfettiş öğretmen münasebeti” başlıklı yazısında köy öğretmenleri ile müfettişler arasındaki ilişkinin nasıl olması gerektiği üzerinde durmaktadır. Hasan Ali Çelikel “İmtihanlarımız objektif değildir” başlıklı yazısında sınav siteminde yaşanan keyfiliğe dikkat çekmiştir (Demet, Aralık-Ocak-Ağustos 1954-1955 Sayı:20-21).

Mustafa Öz, “İlkokul programı muhitin mahsulü olmalıdır” başlığı altında yerel ihtiyaçlara göre okul ders planlarının belirlenmesinin yararlı olacağı tavsiyesinde bulunmuştur. Ekim 1955’te çıkan 30. Sayısında Osman Aykul, “İlkokullarda müzik” başlıklı yazıda müzik eğitiminin ilkokullarda verilmesinin önemini anlatmaktadır (Demet, Mayıs 1955, Sayı:25). Necati Sucu, “Öğretmenin en büyük yardımcısı” başlıklı yazıda dergilerin okullarda içerik oluşturmada öğretmenler için yardımcı kaynak olduğuna dikkat çekmektedir (Demet, Ağustos 1956, Sayı:40) Hayrettin Uysal, “Halk eğitimi ve yetişkinler eğitiminin düşündürdükleri II” başlıklı yazıda yetişkin eğitime ilişkin düşüncelerini ve önerilerini dile getirmektedir. H. Tonguç imzalı “Avrupa Mektupları II Hollanda köyleri” başlıklı yazıda yazar Avrupa’da gördüklerini gözlemlerini anlatmaktadır (Demet, Haziran 1957, Sayı:50).

İhsan Ögüş, “Staj okulları” başlıklı yazısında genç öğretmenlerin staj yaptıkları okullarda karşılaştıkları durumlarla ilgili tespitlerde bulunmaktadır. Selahattin Şimşek, “Günaydın çocuklar uygulaması” başlıklı yazıda çocukların sabahları okulda iyi karşılanmasının onlar üzerinde olumlu etkisi olacağına dikkat çekerek öğretmen arkadaşlarına bu uygulamayı tavsiye etmektedir (Demet, Temmuz-Ağustos 1959, Sayı:75-76). Yusuf Gür, “Anadolu’ya bakmak” başlıklı yazısıyla öğretmenlerin Anadolu insanına eğitim, öğretim verirken yaşadığı güçlükleri tahlil etmektedir (Demet, Kasım-Aralık 1959, Sayı:79-80). İbrahim Oymak, eğitim meseleleri köşesinde “Eğitim ve insan gücü” başlıklı yazısında, insan gücünün eğitim sahasında doğru organize edilmesi gerektiği üzerinde durmaktadır. M. B. İmzalı, “Halk eğitimi çalışmalarına kısa bir bakış” başlıklı yazıda, halk eğitiminde takip

edilmesi gereken yol ve yöntemler anlatılmıştır (Demet, Nisan-Mayıs-Haziran 1960, Sayı:84-85-86).

Ahmet Uysal, “Milli Eğitim Bakanının çağrısı” başlıklı yazısında bakanlığın öğretmenlerden beklentisini aktarmaktadır. Osman K. Akal, “İlköğretim çıkmazı” başlığı altında kronikleşen ilköğretim sorunlarını ele almaktadır. Hürrem Armağan, günümüz konularından köşesinde “İlköğretim Kanunu Tasarısı Hakkında” başlıklı yazısında öğretmenlerin tasarıdan beklentilerini ortaya koyarken Bahattin Yalçın da “Görüşlerimiz...” başlığı altında eğitim ve öğretimde alınması gereken tedbirler konusunu işlemektedir. Ahmet Aksakal, “Eğitmeyen öğretim” başlığı altında eğitimde yaşanan sistem sorununa dikkat çekmektedir (Demet, Ekim 1960, Sayı:90).

Ziya Özkan, “İlköğretim ve eğitim kanunu” başlıklı yazısında kanuna ilişkin görüşlerini dile getirmektedir. Neşet Tınaztepe, “Demokratik eğitim demek1” başlıklı köşesinde, “Beş sınıf tek öğretmenli ilkokulda küme çalışmaları” başlıklı yazısında köy çocuklarının eğitimde karşı karşıya kaldıkları dezavantajlı duruma dikkatleri çekmektedir. Muammer Erdoğan, “Milli Eğitimde Sosyal bir problem” başlıklı yazısında, öğretmenlerin geçim sıkıntısı içinde olduklarını belirterek, özellikle vefat eden öğretmenlerin geride kalan çoluk çocuğunun yaşadığı sıkıntılara dikkat çekmiştir. Yazar makalesinde, devletin Öğretmenler Yardımlaşma ve Hayat Sigortası gibi bir kurumun kurulması için öncülük etmesi gerektiğini vurgulanmaktadır (Demet, Mart 1961, Sayı:95). Kemal Çiftler, “Ucuz aydınlar” başlıklı yazısında milleti tanımayan uyanık ve aydın geçinen kişilerin topluma zarar verdiğini gelişme ve ilerlemenin önünde engel olduklarını ifade etmektedir (Demet, Temmuz-Ağustos 1961, Sayı:99-100).

4.5. Uygulamalı Eğitim Teması

Kenan Kan, “Tabiat bilgisi ve ders araçları” başlıklı yazısında öğrencilerin başarılı olabilmesi için tabiat bilgisi ve ders araç ve gereçlerine sahip olması gerektiğini dile getirmektedir (Demet, Mayıs 1953, Sayı:1). M. Ali Eryiğit, “Okullarda uygulama bahçeleri” başlıklı yazısında temelleri Köy Enstitüleri’nde atılan okullardaki bahçelerin önemini anlatmaktadır (Demet, Eylül 1953, Sayı:5). A. Kemal Başyığıt ise, “Uygulama bahçelerinde çiçeklik ve parkların kuruluş esasları” başlıklı yazısında köy çocukları için okullarda uygulama bahçelerinin önemini vurgulamıştır. Yerleşim birimlerinde parkların kuruluşunu anlatan peyzaj çalışmalarına ilişkin teknik bilgiler verilmiştir (Demet, Eylül 1954, Sayı:10). Mustafa Öz, “Eğitim ve öğretim davasında hakke edilmesi gereken noktalar” başlıklı yazıda devletin eğitim konusunda

altyapı eksikliklerini gidermesi gerektiği belirttikten sonra öğretmenlere de uygulamalı eğitim tavsiyesinde bulunmuştur. M. Ali Eryiğit, “Uygulama bahçelerinde meyvalık” başlıklı yazısında meyve bahçesi kurma eğitiminin önemine dikkat çekmektedir (Demet, Temmuz-Ağustos 1954, Sayı:15-16).

Sadık Güneş, “Uygulamalardan notlar” yazısıyla uygulamalı eğitimin önemini vurgulamaktadır (Demet, Kasım-Aralık 1957, Sayı:55-56). Selahattin Şimşek, “Günaydın çocuklar uygulaması” başlıklı yazıda çocukların sabahları okulda iyi karşılanmasının onlar üzerinde olumlu etkisi bulunduğunu anlatmaktadır (Demet, Temmuz-Ağustos 1959, Sayı:75-76). Tahsin Yücel, “Okul uygulama bahçesinde deneme yeri” başlıklı yazısında okullardaki uygulama bahçelerine ilişkin teknik bilgiler vermektedir. Muzaffer Kayhan, “Halk dersaneleri üzerine” başlıklı yazısında memleketin her tarafında açılan halk dersanelerinin görüntüden ibaret olduğunu içeriğin yetersiz olduğuna işaret etmektedir. Halk eğitiminin ciddiyetle ele alınması gereken bir konu olduğu vurgulanmaktadır (Demet, Temmuz-Ağustos 1961, Sayı:99-100).

4.6. Atatürkçülük ve 27 Mayıs Teması

Demet’in 55. Sayısında dikkat çeken 1. Sayfada imzasız olarak başlayan “Atatürk’ün büyüklüğü” yazısı 8. Sayfaya kadar devam ettirilmiştir. Sayfaların alt köşelerine birer paragraflık şekilde devam eden yazıların yanına “Atatürk” ifadesi konulmuştur (Demet, Kasım-Aralık 1957, Sayı:55-56). Hayrettin Uysal “Ülkücü Eğitim” başlığı altında idealist eğitimcilerin özelliğini ortaya koymaktadır. “Atatürk Üniversitesi” başlıklı yazısında H. Tonguç, bu üniversitenin misyonunu anlatmaktadır (Demet, Şubat 1959, Sayı:70). Hayrettin Uysal, “Atatürk 1959” başlıklı başyazı ile birlikte 7. Sayfadaki “Mustafa Kemal” başlıklı şiirini yazmıştır. Yazar, Atatürk üzerine yaptığı değerlendirmelerde Kemalist Türkiye özlemini dile getirmektedir. Yine Talip Aydın da “Asıl işimiz...” başlıklı yazısında öğretmenlerin asıl işinin Atatürk’ü anlamak ve anlatmak olduğunu vurgulamıştır (Demet, Kasım-Aralık 1959, Sayı:79-80).

27 Mayıs askeri darbesinin hemen ardından çıkan ilk sayıda Talip Aydın imzalı başyazının başlığı, “İyi günlere doğru” şeklindedir. Yazar darbenin ardından Türkiye’nin yıllardır yaşadığı sorunları aşarak iyi günlere doğru gideceğini savunmaktadır. Yine Davut Aksu da “Devrim ve öğretmen” başlıklı yazısında darbeyi destekleyen fikirleri dile getirmiştir. M. Ali Eryiğit ise, “Bağışla Atam” başlığı altında öğretmenler olarak Atatürkçülüğü yeterince yerine getiremedikleri için meslektaşları adına Ata’dan af dilemektedir. Türkiye’de yaşananları Atatürk’e şikayet

etmektedir konulmuştur (Demet, Nisan-Mayıs-Haziran 1960, Sayı:84-85-86).

Behzat Ay ise, “Beklemeyelim artık” başlıklı yazısında 27 Mayıs darbesinin geç kaldığını en az 5-6 yıl önce gerçekleştirilmesi gerektiğini savunmaktadır (Demet, Mayıs 1960, Sayı:90). Engin Tonguç, “Kalkınma Masalı ve Efkar Tepesi” başlıklı yazısında Mahmut Makal’ın “Kalkınma Masalı” ve Fakir Baykurt’un “Efkar Tepesi” adlı kitaplarını tanıtmaktadır (Demet, Mart 1961, Sayı:95). Kalkınma masalı ifadesi Demokrat Parti’yi eleştirmek için muhaliflerinin kullandığı bir jargondur. Mustafa Kaplan, “Kara düşünce” başlıklı yazısında Demokrat Parti dönemi eğitim politikaları “kara düşünce” olarak resmedilirken 27 darbesi ile Türkiye’de her şeyin değiştiği “aydınlık fikirlerin” ortaya çıkmaya başladığı anlatılmakta darbe ve darbeciler övülmektedir (Demet, Temmuz-Ağustos 1961, Sayı:99-100).

4.7. Edebiyat Çalışmaları Teması

Demet’in Mayıs 1953 tarihli 1. Sayısında H. Altan Kurtay, “Hikaye Yemin” başlıklı yazısıyla dergi sayfalarında kendisine yer bulmuştur. Yazıda yeni dönemin ruhuna uygun olarak milletvekili seçimi anlatılmaktadır (Demet, Mayıs 1953, Sayı:1). Hüseyin Sezgin, “Bitli Zehra” başlıklı hikayesiyle dergi sayfasındaki yerini alırken Mustafa Koç da “Su” başlıklı hikayesiyle okurlarına seslenmiştir (Demet, Eylül 1953, Sayı:5). Hüseyin Sezgin, “Demirbaşa geçen kavaklar” başlı hikayesiyle dergide yer alırken Mevlüt Koca da “Mektup” başlıklı hikayesiyle derginin bu sayısına katkı koymuştur (Demet, Şubat 1954, Sayı:10).

Mevlüt Kaplan “Yılancık”, Azime Karabulut “Kuyu”, Mustafa Koç da “Saman” başlıklı hikayeleriyle dergi sayfalarında yer almıştır. Derginin bu sayısında, son sayfasında ise derginin açtığı yazı yarışmasının devam ettiği duyurulmuştur (Demet, Temmuz-Ağustos 1954, Sayı:15-16). Halil Akyavaş “Ana kokar, yar kokar vatan kokar, memleket türküleri...” başlıklı yazısında türkülerin Türk kültür hayatındaki yerini ve önemini anlatmaktadır. Azime Karabulut “Dönüş” başlıklı yazıda edebi bir denemede duygularını dile getirmiştir. Mahmut Kaplan “Yenli” başlıklı yazısında halk inanışları ve yöredeki geleneksel tedavi yöntemlerini hikaye tadında anlatmaktadır (Demet, Aralık-Ocak 1954-1955, Sayı:20-21-100). Hüseyin Sezgin, “Anamdan mektup”, Mevlüt Kaplan ise, “Arkadaşımın anası” başlıklı hikayeleriyle dergideki yeri almışlardır (Demet, Mayıs 1955, Sayı:25).

Türk Edebiyatının meşhur yazarlarından kendisi de Isparta Gönen Köy Enstitüsü mezunu olan Fakir Baykurt, “Yılanların öcü” romanını Demet’te tefrika halinde yayınlamıştır. Bu roman daha sonraki yıllarda senaryolaştırılarak filmi çekilmiştir. Sabih Şendil, “Bir hikaye-i sevda” başlıklı yazıda bir sevdanın hikayesini anlatmaktadır (Demet, Ekim 1955, Sayı:30).

Dursun Akçam, “Hikaye gibi bir akşam” başlıklı yazısında okula başlaması engellenen bir çocuğun yaşadıklarını hikaye olarak dergi sayfalarına taşımıştır. Hüseyin Sezgin de bu sayıda “Hartamacı” başlıklı hikayesiyle yer almaktadır (Demet, Ocak 1957, Sayı:45). Yusuf Gür, “Pulsuz dilekçe”, Refik Coşkun “Kel Apti’nin Toklusu” başlıklı hikayeleriyle dergideki yerlerini almıştır (Demet, Haziran 1957, Sayı:50). Osman K. Akol, “Bu çocuğu öldüren kim” başlıklı yazıda bir hikaye üzerinden köyde yaşananlara öğretmenlerin kayıtsız kalmaması gerektiğini dile getirmektedir. Nabi Çalık, “Toprak damdan notlar hela”, Ali Yüce ise “Yağmur tiryakisi” başlıklı hikayeleriyle dergide yer almıştır (Demet, Kasım-Aralık 1957, Sayı:55). Talip Apaydın ise, “Varkıl köyü öğretmeni” başlıklı roman tefrikasına devam etmiştir.

F. B. (Fakir Baykurt) İmzalı “Sarı Traktör” başlıklı hikaye kitabı tanıtılmaktadır. Dursun Akçam, “Merdan” başlıklı hikayesiyle dergide yer almıştır (Demet, Nisan 1958, Sayı:60). Rafet Özkan, “Batı köylerinden Kuduz” yazısında köyde geçen bir hikayeyi anlatmaktadır. Yusuf Gür, “Köy çocukları” başlığı altında köy çocuklarının iç dünyalarına bir yolculuk yapmaktadır. Selahattin Şimşek, “Natürmont” başlığı altında bir deneme ile dergide yerini almıştır. Kemal Çiftler, “Fakir İşi” başlıklı yazıda Fakir Baykurt’un yazıları ile ilgili düşüncelerini ortaya koymaktadır (Demet, Eylül 1958, Sayı:65). Ali Yüce, “Öksürükçü Ahmet” başlıklı hikayesiyle dergideki yerini almıştır (Demet, Temmuz-Ağustos 1959, Sayı:75-76).

Ünlü yazar Fakir Baykurt, “Suyun başından Balaban’ın öfkesi” başlıklı hikayesiyle derginin bu sayısındaki yerini almıştır. Behzat Ay, “Durmuş”, Davut Aksu da, “Şeyhler memleketinde hal karısı” başlıklı hikayesiyle dergi sayfalarında kendisine yer bulan yazarlar olmuştur (Demet, Kasım-Aralık 1959, Sayı:79-80). Bahattin Yalçın, “Umut kaynağı” başlıklı yazısında bir köyde kuraklığın ardından yağın yağmurun köylü için nasıl sevinç ve umuda döndüğünü güzel bir üslupla anlatmaktadır. Halil Korkmaz, “Orda bir köy var uzakta” başlığı altında Ankara’ya 100 km uzaklıktaki Küçükali köyünün yoksulluğunu ve köydeki eğitim eksikliğini hikayesine konu edinmiştir (Demet, Temmuz-Ağustos 1961, Sayı:99-100).

Edebi çalışmalar bağlamında incelediğimiz sayılarda hikaye, deneme tarzı düzyazı örnekleri dergide geniş yer kapsamaktadır. Kullanılan dil bakımından dergi bir öğretmen dergisine yakışmayacak yerel ve avam cümlelere bazı yazılarda yer vermiştir. Ancak Fakir Baykurt gibi meşhur yazarların eserlerini yayınlayarak bu konuda edebi bir dengeyi yakalama çabası içinde olmuştur. Dergide çok sayıda şiir de yer almaktadır. Dergide yer verilen şiirler vasatın altında edebi değerden uzak şiirler olarak değerlendirilebilir.

5. SONUÇ

Türkiye’de İmparatorluktan Cumhuriyete geçildikten sonra hızlı bir şekilde Cumhuriyet devrimleri gerçekleştirilmiştir. Bu devrimlerden en önemlilerinden birisi Tevhid-i Tedrisat (eğitim ve öğretimin birleştirilmesi) ve Harf devrimi olmuştur. 1928 yılındaki Harf devriminden sonra yurt genelinde Millet Mektepleri aracılığıyla eğitim seferberliği başlatılmıştır. 1930’lu yılların başında devrimleri halka anlatmak ve benimsetmek için Millet Mekteplerinin yanı sıra Halkevleri ve Halk Odaları da eğitim kurumu olarak işlev görmüştür. CHP’ye bağlı olarak çalışan Halkevleri 9 kol halinde faaliyetlerini yürütmüştür. Bu bağlamda 1933’te gerçekleştirilen Üniversite reformu ile Batılı formda yüksek öğrenim yeniden örgütlenmiştir. Devrimler önemli ölçüde gerçekleştirildikten sonra eğitim konusunda istenilen başarının sağlanmadığı düşünülerek Köy Öğretmenleri Projesi 1937’de uygulamaya başlanmıştır. İsmet İnönü’nün Cumhurbaşkanı olmasının ardından II. Dünya Savaşı yıllarına denk gelen 17 Nisan 1940 tarihinde Köy Enstitüleri kurulmuştur. Köy Enstitüleri, Cumhuriyet’in en ileri eğitim projesi olarak uygulamaya konulmuştur. Köy Enstitüleri bir bakıma Halkevlerinin *Köycülük Kolu*’nun en ileri versiyonudur. Bu okullar kuruldukları yerlerde köylü çocuklarını eğiterek idealist öğretmenleri yetiştirmeyi hedeflemiştir. Öğretmensiz köy okullarına öğretmen yetiştirmeyi hedefleyen bu kurumların öteki hedefleri de cumhuriyet değerleri ile donanımlı insan kaynağı yetiştirmektir. Köy Enstitüleri mezunlarından öğretmen olarak atanmayanlar sağlıkçı, tekniker gibi diğer hizmet sınıflarında istihdam edilmişlerdir.

Demet dergisinde belirlediğimiz ve detaylarını tartıştığımız temalar şu başlıklardan oluşmaktadır: “Köy Enstitüleri Teması”, “Karma Eğitim Teması”, “Köyde Eğitim Teması”, “Uygulamalı Eğitim Teması”, “Eğitim Sorunları ve Öneriler Teması”, “Edebiyat Çalışmaları Teması”, “Atatürkçülük ve 27 Mayıs Teması”. Dergi yazarları her biri kendi bakış açısıyla bu temaları ele alan yazılar yazarak dergi sayfalarında geniş şekilde işlemişlerdir.

Bu çalışma kapsamında incelediğimiz Demet dergisinin yazar kadrosu Isparta Gönen Köy Enstitüsü’de bir dönem çalışmış veya bu okuldan mezun olan öğretmenlerden oluşmuştur. Göller Yöresindeki okullarda görev alan bu öğretmenler tarafından 1953 yılında Isparta merkez olmak üzere Göller Yöresi Köy Öğretmenler Derneği kurulmuştur. Derneği fikirlerini yaymak üzere kurulan “*Demet*” bu bölgedeki öğretmenlere hitap eden eğitim konularının işlendiği bir dergidir. Derginin hem yazarları hem de okurları Köy Enstitüleri ile bir şekilde yolu kesişen öğretmenlerdir. 1953 yılının Mayıs ayında ilk sayısı çıkan Demet’in son sayısı Temmuz-Ağustos 1961’de çıkan 99-100. Sayılarıdır.

Cumhuriyet değerleri ile donatılan idealist öğretmenlerin hem kendi aralarındaki mesleki dayanışmayı temin etmek, hem de fikirlerini yaymak üzere kurdukları *Demet*, kıt imkânlarla 8 yıl yayını sürdürmeyi başarmıştır. Aylık olarak 16 sayfa çıkmıştır. Bazı sayılarda kapak sayfasında fotoğraf ya da bir görsel kullanılırken bazen de herhangi bir görsel kullanılmamıştır. Derginin incelenen sayılarında yayınlanan toplam 204 yazıdan titiz bir çalışma sonucunda tespit edilen tematik başlıklar tartışma ve bulgular başlığı altında ayrıştırılarak ortaya konulmuştur. Yazılarda “Köy Enstitüleri ruhu” bariz bir şekilde görülmektedir. Demokrat Parti döneminde kurulan bir derneğin yayın organı olan derginin yazarları 27 Mayıs 1960 darbesi sonrası darbeyi öven yazılar yazmışlardır. Yazarların ortaya koydukları görüşler devrik DP iktidarını olabildiğince yererken darbeyi “devrim” olarak övmüşlerdir. Demet’in yayınladığı dönem ve eğitim tarihi ile ilgili oldukça zengin belge ve bilgiler araştırmacıların ilgisini beklemektedir.

KAYNAKÇA

- Atılğan, G. (2015). Osmanlı’dan Günümüze Türkiye’de Siyasal Hayat, Tarımsal Kapitalizmin Sancağı Altında (393-520) Yordam Kitap.
- Akşin, S. (2018). Türkiye Tarihi 4, Çağdaş Türkiye 1908-1980, Siyasal Tarih (1950-1960), Cem Yayınevi.
- Akşin, S. (2013). Kısa Türkiye Tarihi, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Arıkan, R. (2017). Araştırma Yöntem ve Teknikleri (Gözden Geçirilmiş 3. Baskı), Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Atabek, G. Ş., ve Atabek, Ü., (2007). Medya Metinlerini Çözümlemek, (İçerik, Gösterge Bilim ve Söylem Çözümleme Yöntemleri), Siyasal Kitabevi.

- Adanır, H. (2002). Kültür Hayatımızda Yerel Dergiler ve Yerel Dergi Yayıncılığı Bilgi Şöleni (2002, Bolu), Yerel Dergicilik /87-89, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- Barutçu, Z. ve Kaynar, M. K. (2015). Yurt ve Dünya Dergisi Üzerine Bir İnceleme, Eğitim Yayınevi.
- Baltacı, A. (2017). Nitel veri analizinde Miles-Huberman modeli. Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 3(1), 1-14.
- Baş, İ. ve Altunay, N. (2014). Gönen Köy Enstitüsü ve Sonrası, Yeni Kuşak Köy Enstitüleri Yayınları.
- Çapman, N. (1970). Gazetecilik Tekniği Kitle Haberleşmesi (Mass Comunication) I, Etiket Matbaası, (Dağıtım Başkent Yayınevi).
- Decoster, J. ve Lichtenstein, B. (2012). İletişim Bilimlerinde Araştırma Yöntemleri: Görsel Metin Çözümleme, İletişim Araştırmalarında Nicel ve Nitel Yöntemleri Bütünleştirme 383-406, Editör: Özlem Güllüoğlu, Çev. Şevki Kılıç, Ütopya Yayınevi.
- Ekiz, D. (2003). Eğitimde Araştırma Yöntem ve Metotlarına Giriş: Nitel, Nicel ve Eleştirel Kuram Metodolojileri, Anı Yayıncılık.
- Eğilmez, M. (2018). Değişim Sürecinde Türkiye (Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Sosyo-Ekonomik Bir Değerlendirme), Remzi Kitabevi.
- Gerçel, A. (2002). Kültür Hayatımızda Yerel Dergiler ve Yerel Dergi Yayıncılığı Bilgi Şöleni (2002, Bolu), Sosyal ve Kültürel Bakımdan Mahalli Dergiler/37-40, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- Girgin, A. (2009). Türkiye'de Yerel Basın, Der Yayınları.
- Gökçe, O. (2019). Klasik ve Nitel İçerik Analizi (Felsefe, Yöntem, Uygulama) Çizgi Kitabevi.
- Gürel, Z. (2002). Kültür Hayatımızda Yerel Dergiler ve Yerel Dergi Yayıncılığı Bilgi Şöleni (2002, Bolu), Milli Kültürü Uluslararası Düzeye Taşıma Sürecinde Yerel Dergilerin Rolü ve Meseleleri Bolu Bilim, Kültür, Sanat Dergisi Örneği /63-70, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- Gümüsoğlu, F. (2003). Kemalist Toplum Modelinde Ülkü Dergisinin Yeri, Mimar Sinan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Doktora Tezi.

- Ketenci, H. F. (2016). Mecmua'dan Dergiye Tarihi Süreç ve Tek Parti Dönemi'nde Dergi Yayıncılığı/181-195, 1923-1946: Tek Partili Dönemde Medya ve Siyaset 2, Editör Tolga Yazıcı, Volga Yayıncılık.
- Konyar, H. (1999). Ulus Gazetesi, CHP ve Kemalist İlkeler, Bağlam Yayıncılık.
- Koçak, C. (2015). Tek-Parti Döneminde Muhalif Sesler, İletişim Yayınları.
- Kaş, H. (2007). Isparta Halkevi Çalışmaları ve Ün Dergisi, Hacettepe Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Küçükcan, L. (2018). Öncesi ve Sonrasıyla Çifteler Köy Enstitüsü, Yeni Kuşak Köy Enstitüleri Yayınları.
- Lüleci, Y. (2015). Tek Parti Döneminde İktidar ve Sanat, İskenderiye Kitap.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). Qualitative Data Analysis (2nd ed.), Thousand Oaks, CA: Sage.
- Maxwell, J. A. (2018). Nitel Araştırma Tasarımı-Etkileşimli Bir Yaklaşım. Mustafa Çevikbaş (Çev.), Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Danışmanlık.
- Patton, M. Q. (2018). Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri. Mesut Bütün ve Selçuk Beşir Demir (Çev.), Ankara: Pegem Akademi.
- Sallan Gül, S. (2013). Gönen Köy Enstitüsü Işığ, Yeni Kuşak Köy Enstitüleri Yayınları.
- Sayan, İ. ve Doğan, E. (2017). Kemalizm ve Tek Parti Dönemi: Tanımlamaya ve Anlamaya Yönelik Farklı Yaklaşımlar, Efil Yayınevi.
- Şener, M. (2016). Osmanlı'dan Günümüze Türkiye'de siyasal Hayat, Burjuva Uygarlığının Peşinde/201-345, Yordam Yayınları.
- Öztürk, C. (2007). Atatürk Devri Öğretmen Yetiştirme Politikası, Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Tekin, M. (2002). Kültür Hayatımızda Yerel Dergiler ve Yerel Dergi Yayıncılığı Bilgi Şöleni (2002, Bolu), Dergilerin Fikir Hayatımızdaki Rolü ve "Güneyde Kültür" Örneği/103-112, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.

- Tan, N. (2006). Atatürk Dönemi Kültür Kurumlarından Örnekler 1920-1938, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- Yılmaz, S. H. (2009). Her Yönüyle Gazetecilik: İletişimden medyaya, medyadan gazeteciliğe uzanan yolculuk, LİTERATÜRK.
- Yılmaz, M. ve Karlı, İ. (2009). Yeditepe Üniversitesi İletişim Fakültesi, İletişim Çalışmaları Dergisi/Güz 2009, Güzelordu Gazetesi ve Erken Cumhuriyet Döneminde Kültürel Söylem 15-37.
- TDK (2022, Haziran 5). *Dergi nedir?* <http://www.tdk.gov.tr/>